

**Національний університет «Одеська юридична академія»
Факультет прокуратури та слідства (кримінальної юстиції)
Кафедра криміналістики, судових експертиз та поліграфології**

**Національний центр судових експертиз при
Міністерстві юстиції Республіки Молдова
Одеський науково-дослідний інститут судових
експертиз Міністерства юстиції України**

МІЖНАРОДНА НАУКОВО-ПРАКТИЧНА КОНФЕРЕНЦІЯ

«ЕКСПЕРТНЕ ЗАБЕЗПЕЧЕННЯ РОЗСЛІДУВАННЯ ОРГАНІЗОВАНОЇ ЗЛОЧИННОСТІ: МІЖНАРОДНИЙ ДОСВІД ТА НАЦІОНАЛЬНА ПРАКТИКА»

27 листопада 2025 року, місто Одеса

**EXPERT SUPPORT IN THE INVESTIGATION OF
ORGANIZED CRIME:
INTERNATIONAL EXPERIENCE AND NATIONAL
PRACTICE**

**Proceedings of the International Scientific and Practical
Conference**

27 November 2025

*Odesa
2025*

*Рекомендовано до друку рішенням кафедри криміналістики, судових експертиз та поліграфології НУ«ОЮА» (протокол № 9 від 24 листопада 2025 року)
Рекомендовано до друку рішенням Вченої ради ОНДІСЕ (протокол №9 від 1 грудня 2025 року)*

Експертне забезпечення розслідування організованої злочинності: міжнародний досвід та національна практика: збірник матеріалів міжнар. наук.-практ. конф. м. Одеса, 27 листоп. 2025 р. / [орг. комітет: С. Ківалов, М. Аракелян, О. Катаррага, Д. Кішко, Д. Колодін, А. Колодіна, Л. Аркуша та ін.]; Нац. ун-т Одеськ. юрид. акад. кафедра криміналістики, суд. експертиз та поліграф.; Нац. центр суд. експерт. при Міністер. юстиц. Респуб. Молдова; Одеськ. Наук.-дослідн. ін-т суд. експер. Міністер. юстиції України. Одеса: НУ «ОЮА», 2025. 450 с.

У збірнику викладено матеріали Міжнародної науково-практичної конференції «Експертне забезпечення розслідування організованої злочинності: міжнародний досвід та національна практика», в якій взяло участь понад 100 науковців і практиків з України та інших держав Європи. Представлено актуальні дослідження обговорень таких наукових і практичних проблем, як: експертне забезпечення протидії окремим видам організованої злочинності; використання спеціальних знань та експертне забезпечення розслідування організованої злочинності в умовах збройного конфлікту; міжнародна співпраця у сфері експертного забезпечення протидії організованої злочинності: досвід та практика; інформаційне забезпечення правоохоронних органів у боротьбі з організованою злочинною діяльністю; інноваційні технології та сучасні методи розслідування у протидії організованій злочинності; кримінально-правові, кримінально-процесуальні та кримінологічні проблеми забезпечення протидії організованій злочинності.

Висловлюємо вдячність усім авторам за активну участь, якісний науковий матеріал та високий рівень академічної доброчесності.

Матеріали викладені в авторській редакції.

Відповідальність за зміст, наукову новизну, коректність цитування та достовірність фактичного матеріалу несуть автори.

© НУ «Одеська юридична академія», 2025
© Автори статей, 2025

*Recommended for publication by the decision of the Department of Criminalistics, Forensic Examinations and Polygraphology NU «OLA» (Pr. 9, November 24, 2025)
Recommended for publication by the decision of the Academic Council of ONDISE (Pr. 9, December 1, 2025)*

Expert Support in the Investigation of Organized Crime: International Experience and National Practice: Proceedings of the International Scientific and Practical Conference (Odessa, 27 November 2025) / [Organizing Committee: S. Kivalov, M. Arakelyan, O. Cataraga, D. Kishko, D. Kolodin, A. Kolodina, L. Arkusha et al.]; National University «Odessa Law Academy», Department of Criminalistics, Forensic Examinations and Polygraphology; National Centre of Judicial Expertise of the Ministry of Justice of the Republic of Moldova; Odessa Scientific Research Institute of Forensic Examinations of the Ministry of Justice of Ukraine. Odessa:NU«OLA», 2025. 450 p.

The Proceedings contain papers presented at the International Scientific and Practical Conference «Expert Support in the Investigation of Organized Crime: International Experience and National Practice», which brought together over 100 scholars and practitioners from Ukraine and other European countries. The materials address urgent scientific and practical issues, such as expert support for combating specific types of organized crime; the use of specialized knowledge and expert support for investigating organized crime during armed conflict; international cooperation in forensic support for combating organized crime; information support for law enforcement in countering organized criminal activity; innovative technologies and modern investigative methods; and criminal law, criminal procedure, and criminological issues in ensuring effective counteraction to organized crime.

We express our sincere gratitude to all authors for their active participation, high-quality academic contributions, and strong adherence to academic integrity.

The materials are published in the authors' original versions.

Authors bear responsibility for the content, scientific novelty, accuracy of citations, and reliability of factual information.

© National University «Odessa Law Academy», 2025
© Authors of articles, 2025

ЗМІСТ

Вступне слово С. Ківалова.....	29
Cuvânt de deschidere O. Cataraga.....	33
Вступне слово Д. Кішка.....	35
Секція 1	
ЕКСПЕРТНЕ ЗАБЕЗПЕЧЕННЯ ПРОТИДІЇ ОКРЕМИМ ВИДАМ ОРГАНІЗОВАНОЇ ЗЛОЧИННОСТІ.....	37
Лариса АРКУША	
СИТУАЦІЙНА ЕКСПЕРТИЗА ЯК СПОСІБ КОМПЛЕКСНОГО ЗАСТОСУВАННЯ СПЕЦІАЛЬНИХ ЗНАНЬ ПІД ЧАС РОЗСЛІДУВАННЯ ЗЛОЧИНІВ, ВЧИНЕНИХ ОРГАНІЗОВАНИМИ ЗЛОЧИННИМИ УГРУПОВАННЯМИ.....	37
Наталія БАСАЛЮК	
СУДОВО-ХІМІЧНА ЕКСПЕРТИЗА ЯК ІНСТРУМЕНТ ПРОТИДІЇ ОРГАНІЗОВАНОМУ НАРКОБІЗНЕСУ.....	41
Олег БАУЛІН, Антон ПОЛЯНСЬКИЙ	
СУДОВА ЕКСПЕРТИЗА У ПРОТИДІЇ ОРГАНІЗОВАНИЙ ЗЛОЧИННОСТІ.....	46
Маркіян БІЛІНСЬКИЙ	
СУЧАСНІ ТЕХНОЛОГІЇ В СУДОВО-ЕКСПЕРТНОМУ ЗАБЕЗПЕЧЕННІ РОЗСЛІДУВАННЯ ЗЛОЧИНІВ, ПОВ'ЯЗАНИХ ІЗ ПІДРОБКОЮ ДОКУМЕНТІВ І ГРОШОВИХ ЗНАКІВ.....	51
Viorica VOZIAN, Olga CATARAGA	
EXPERTIZA JUDICIARĂ DE AUTOR: ÎNTRE LINGVISTICĂ ȘI INTELIGENȚA ARTIFICIALĂ. METODE, APLICAȚII ȘI PROVOCĂRI.....	54
Владислава ГОНЧАРУК	
ЕКСПЕРТНЕ ЗАБЕЗПЕЧЕННЯ ПРОТИДІЇ ОРГАНІЗОВАНИЙ ЗЛОЧИННОСТІ ЩОДО ТОРГІВЛІ ЛЮДЬМИ.....	62
Олена ДРОБИШЕВА, Ірина ІВАНСЬКА, Оксана МАЦЮК	
АКТУАЛЬНІ ПИТАННЯ ПІДГОТОВКИ ПОРІВНЯЛЬНОГО МАТЕРІАЛУ ДЛЯ ПРОВЕДЕННЯ СУДОВОЇ ПОЧЕРКОЗНАВЧОЇ ЕКСПЕРТИЗИ.....	65
Альона ДЕСЯТНИК	
ПИСЬМОВА МОВА ТА ЇЇ ЗНАЧЕННЯ ДЛЯ ВСТАНОВЛЕННЯ ВИКОНАВЦІВ РУКОПИСУ ПРИ РОЗСЛІДУВАННІ ЗЛОЧИНІВ, ПОВ'ЯЗАНИХ З ОРГАНІЗОВАНОЮ ЗЛОЧИННІСТЮ.....	70
Ольга ЄРОФЕЄВА	
ПРОБЛЕМНІ АСПЕКТИ ПРИ ПРОВЕДЕННІ ТЕХНІКО-КРИМІНАЛІСТИЧНОЇ ЕКСПЕРТИЗИ ДОКУМЕНТІВ НА ПРАВО НА СПАДЩИНУ.....	74

Секція 1
ЕКСПЕРТНЕ ЗАБЕЗПЕЧЕННЯ ПРОТИДІЇ ОКРЕМИМ ВИДАМ
ОРГАНІЗОВАНОЇ ЗЛОЧИННОСТІ

Аркуша Лариса

*доктор юридичних наук, професор,
завідувач кафедри криміналістики, судових експертиз та поліграфології
Національного університету «Одеська юридична академія»,
м. Одеса, Україна*

ORCID: <https://orcid.org/0000-0002-0422-6416>

електронна адреса: larisa_arkusha@ukr.net

СИТУАЦІЙНА ЕКСПЕРТИЗА ЯК СПОСІБ КОМПЛЕКСНОГО
ЗАСТОСУВАННЯ СПЕЦІАЛЬНИХ ЗНАНЬ ПІД ЧАС РОЗСЛІДУВАННЯ
ЗЛОЧИНІВ, ВЧИНЕНИХ ОРГАНІЗОВАНИМИ ЗЛОЧИННИМИ
УГРУПОВАННЯМИ

Тези присвячено ролі ситуаційної експертизи у розслідуванні злочинів, вчинених організованими злочинними угрупованнями. Пояснюється, чому звичайні експертизи не дають повної картини, і як ситуаційний підхід допомагає відтворити логіку вчинення злочину, простежити причинні зв'язки та поєднати дані з різних сфер для ефективнішого розслідування.

Ключові слова: ситуаційна експертиза, комплексна експертиза, спеціальні знання, розслідування, злочин, організовані злочинні угруповання.

Arkusha Larysa

Doctor of Law, Professor

*Head of the Department of Criminalistics, Forensic Examinations and Polygraphology,
National University «Odesa Law Academy», Odesa, Ukraine*

SITUATIONAL EXPERT EXAMINATION AS A TOOL FOR THE
INTEGRATED USE OF SPECIALIZED KNOWLEDGE IN INVESTIGATING
CRIMES COMMITTED BY ORGANIZED CRIMINAL GROUPS

The paper examines the role of situational expert analysis in investigating offences carried out by organized criminal groups. It highlights why traditional expert examinations often fail to provide a complete picture of the crime and explains how a situational approach helps reconstruct the sequence of events, trace causal links, and combine information from different fields to make the investigation more effective.

Keywords: situational expert examination, integrated expertise, specialized knowledge, investigation, crime, organized criminal groups.

Актуальність вивчення наявних проблем призначення та проведення ситуаційної експертизи як комплексного інструменту використання спеціальних знань під час розслідування злочинів, які вчинено організованими злочинними угрупованнями (далі – ОЗУ), сьогодні є надзвичайно високою. Це зумовлено тим, що характер організованої злочинності зазнав кардинальних змін.

Аналіз матеріалів слідчої та оперативно-розшукової практики свідчить, що сучасні ОЗУ більше не нагадують традиційні групи виконавців, вони функціонують як складні, гнучкі та часто як транснаціональні / міжнародні структури, що активно застосовують новітні технології, фінансові інструменти й корупційні зв'язки, маскуючи реальні механізми злочинної діяльності. Злочини дедалі частіше набувають форми прихованих управлінських рішень, ланцюгів електронних операцій та змов, що не залишають типових слідів на місці події.

За таких умов, на нашу думку, традиційні галузеві судові та криміналістичні експертизи (дактилоскопічна, трасологічна, тощо) дають висновки щодо лише окремих фрагментів (складових) злочинної події, які не дозволяють відтворити цілісну картину та встановити можливе коло підозрюваних. Вони не дають змоги зрозуміти, як дії десятків (або сотень, тисяч) осіб, роз'єднані у часі та просторі, підпорядковувалися єдиному плану. Як встановити причинний зв'язок між управлінським рішенням, ухваленим у одному місті, і наслідками, що проявилися в іншому, якщо між ними – фірми-прокладки, зареєстровані взагалі у третій країні?

Саме тому, на наш погляд, виникає потреба у використанні ситуаційних експертиз – інструменту (форми) дослідження, здатного поєднувати спеціальні знання з різних галузей (криміналістики, економіки, ІТ та ін.) і давати комплексне бачення події з урахуванням її часових та просторових характеристик. Таким чином застосування такого виду експертизи дозволяє подолати «інтелектуальне» приховування злочинів та перейти від аналізу окремих розрізнених фактів до встановлення функціонування злочинної системи загалом.

Отже, на наш погляд, науковий інтерес до цієї проблематики полягає в необхідності розроблення методологічної бази для ефективного використання ситуаційної експертизи, без чого сьогодні неможливо забезпечити реальну невідворотність відповідальності для учасників ОЗУ.

Вивчення існуючих наукових підходів [див., наприклад, 1, С. 116–123; 2, С. 202–209] свідчить про недостатню розробленість питань, пов'язаних із застосуванням ситуаційних експертиз під час розслідування злочинів, учинених ОЗУ. Це зумовлює потребу у фундаментальному теоретико-методологічному обґрунтуванні ситуаційної експертизи як інструмента, що здатний підвищити результативність слідчої діяльності.

Враховуючи наявні наукові позиції, під ситуаційною експертизою доцільно розуміти такий різновид судового експертного дослідження, який спрямований на всебічну реконструкцію та аналіз криміналістичної ситуації – сукупності

обставин, що існували у визначений момент і вплинули на механізм вчинення злочину.

На відміну від класичних експертиз, що досліджують конкретні матеріальні об'єкти (сліди, документи, зброю тощо), ситуаційна експертиза зосереджується на аналізі взаємодії об'єктів, осіб, процесів і явищ, які утворюють структуру події, що відбулася. Її завданням є встановлення не прямого факту, а умов і можливостей реалізації певних дій: наприклад, чи могла особа в конкретних обставинах бачити подію, виконати певні дії, дістатися до місця, взаємодіяти з іншим учасником.

Визначальною особливістю ситуаційної експертизи, на наш погляд, є інтегративність. Йдеться не про механічне об'єднання кількох спеціальних висновків, а про створення єдиної моделі злочинної події, що дозволяє встановити характер функціонування ОЗУ як системи.

Злочинна діяльність організованих груп має свої криміналістичні ознаки, які суттєво відрізняють її від звичайних індивідуальних чи групових злочинів. Високий рівень інтелектуалізації дій, розподіл ролей, відсутність прямого контакту керівників із місцем події, використання складних схем приховування, розтягнутість у часі та просторі – усе це потребує застосування ситуаційного підходу.

Також слід наголосити на тому, що корупційні зв'язки є невід'ємною умовою діяльності ОЗУ: вони не додатковий елемент, а засіб, що забезпечує можливість учинення основного злочину. Ситуаційна експертиза допомагає простежити, як саме корупційне рішення вплинуло на формування сприятливої обстановки (наприклад, як певний дозвільний акт фактично створив «коридор» для контрабанди зброї).

Таким чином, можливо дійти висновку, що предметом ситуаційної експертизи при розслідуванні злочинів, вчинених ОЗУ, стають фактичні дані про обставини, що утворюють механізм злочину та можуть бути встановлені лише із застосуванням спеціальних знань.

Саме за допомогою такої форми експертиз можна відтворити механізм злочинної діяльності, визначити причинно-наслідкові зв'язки між епізодами, оцінити можливість або неможливість тих чи інших дій.

Водночас для забезпечення процесуальної значущості таких висновків необхідно розробити та уніфікувати методичні рекомендації щодо формулювання питань експерту та забезпечення його повним комплексом даних, необхідних для встановлення причинно-наслідкових зв'язків між подіями і наслідками, що становлять сутність та зміст злочинної діяльності ОЗУ.

Перелік використаних джерел:

1. Романов М., Єфремян Е. Судова ситуаційна експертиза, її сутність та методологічна характеристика. *Вісник Академії правових наук України*. 1997. №4 (11). Харків: Право, 1997. С. 116–123.
URL: https://dspace.nlu.edu.ua/bitstream/123456789/4744/1/Romanov_116.pdf

ЕКСПЕРТНЕ ЗАБЕЗПЕЧЕННЯ РОЗСЛІДУВАННЯ ОРГАНІЗОВАНОЇ ЗЛОЧИННОСТІ:
МІЖНАРОДНИЙ ДОСВІД ТА НАЦІОНАЛЬНА ПРАКТИКА

Одеса, Україна, 27 листопада 2025 року

Секція 1. Експертне забезпечення протидії окремим видам організованої злочинності

2. Романов М., Кріштоп А. Ситуалогічна експертиза як засіб встановлення механізму дорожньо-транспортної пригоди. *Вісник Академії правових наук України*. 1999. № 1. С. 202–209. URL: https://dspace.nlu.edu.ua/bitstream/123456789/4373/1/Romanov_Krishtop_202.pdf